

Cultureel-erfgoedcellen in Vlaanderen

Wie zijn ze en wat doen ze?

Lokale erfgoedverenigingen hebben ongetwijfeld al gehoord van erfgoedcellen of er zelfs al mee samengewerkt. Erfgoedcellen - de officiële naam luidt 'cultureel-erfgoedcellen' - zijn nog relatief jonge spelers in de erfgoedsector, waarvan er de laatste jaren wel een heel aantal zijn bijgekomen. We staan er niet altijd bij stil, maar achter deze cultureel-erfgoedcellen zit een behoorlijke ingewikkelde structuur, met verschillende overheden en subsidiestromen. In deze bijdrage geef ik een korte schets van de precieze doelstellingen en werkwijze van de cultureel-erfgoedcellen. Vragen die achtereenvolgens aan bod komen zijn: "wat is de link tussen cultureel-erfgoedcellen en cultureel-erfgoedconvenants?"; "welke veranderingen staan vandaag op til voor de cultureel-erfgoedcellen?" en "wat zijn hun opdrachten?" Afronden doe ik met enkele veelgestelde vragen over de werking van de cultureel-erfgoedcellen.

1. Cultureel-erfgoedcellen en cultureel-erfgoedconvenants

Een cultureel-erfgoedcel is verbonden aan een cultureel-erfgoedconvenant. Dat is een overeenkomst tussen enerzijds de Vlaamse Gemeenschap en anderzijds een stad of een intergemeentelijk samenwerkingsverband (dit is een officiële samenwerking van omliggende gemeenten met rechtspersoonlijkheid). Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat een aparte regeling: daar is een convenant afgesloten met de Vlaamse Gemeenschapscommissie (die commissie kan je beschouwen als de overheid voor de Vlamingen in Brussel)¹.

Het convenant bevat afspraken voor een duurzaam lokaal cultureel-erfgoedbeleid in de betrokken stad of het intergemeentelijk samenwerkingsverband. Kenmerkend aan zo'n convenant is de integrale en geïntegreerde benadering van cultureel erfgoed. Integraal betekent dat er aandacht is voor zowel het

verzamelen, bewaren, onderzoeken als het openstellen van het erfgoed. Geïntegreerd betekent dat de omgang met het cultureel erfgoed niet op zich staat, maar heel bewust wordt samengewerkt met andere sectoren, zoals toerisme, onderwijs, jeugdwerk of welzijn.

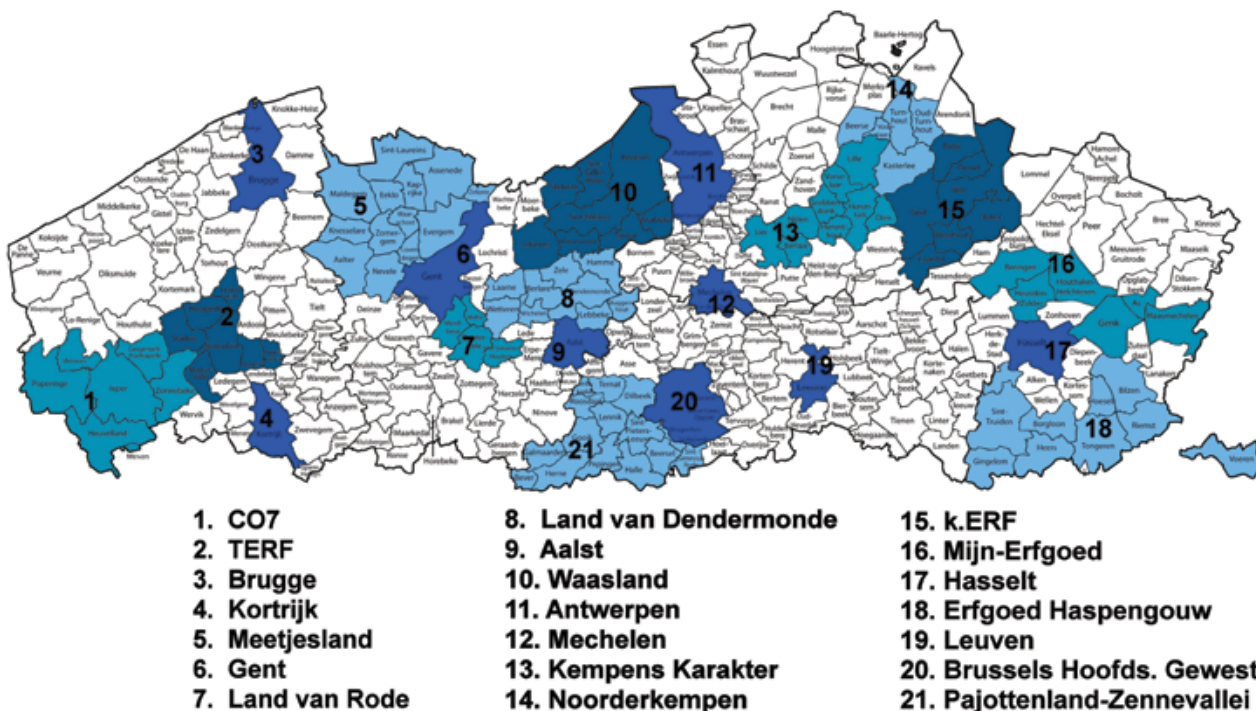
Om een convenant te kunnen afsluiten, moeten de lokale besturen bereid zijn om zelf stevig werk te maken van hun cultureel-erfgoedbeleid en daarvoor ook een extra financiële inspanning leveren. Als het convenant is afgesloten, krijgen zij nog wel bijkomende middelen van de Vlaamse Gemeenschap. Deze Vlaamse subsidies wenden zij onder meer aan voor extra personeel dat de cultureel-erfgoedcel vormt. Een cultureel-erfgoedcel heeft als opdracht het lokale cultureel-erfgoedveld te versterken door in te zetten op de uitwisseling van kennis en expertise en het maatschappelijke draagvlak voor het cultureel erfgoed mee te helpen vergroten. Dadelijk verduidelijk ik wat deze opdracht precies in de praktijk betekent. Hier wil ik nog aanstippen dat zo'n convenant niet alleen de doelstellingen bevat die de Vlaamse Gemeenschap subsidieert of de cultureel-erfgoedcel realiseert. Ook zijn er de engagementen opgenomen die de betrokken lokale overheden op zich nemen met het oog op een betere ontsluiting voor en zorg van het cultureel erfgoed op hun grondgebied. Bijvoorbeeld: ook de steun die de gemeente zelf biedt aan heemkringen, via subsidies of huisvesting, wordt opgenomen in het convenant.

2. Wijzigingen op komst

De eerste cultureel-erfgoedconvenants werden in 2000 afgesloten met Antwerpen, Gent en Brugge. Anno 2012 zijn er liefst 21 gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden waarmee een cultureel-erfgoedconvenant is afgesloten, verspreid over heel Vlaanderen.

Cultureel-erfgoedconvenants in Vlaanderen (2012)

faro

Op dit moment staan er enkele belangrijke veranderingen op til voor de lokale besturen met een cultureel-erfgoedconvenant. De Vlaamse Gemeenschap wil steden en gemeenten blijven ondersteunen in de ontwikkeling van hun cultureel-erfgoedbeleid. Wel zal de manier waarop dit gebeurt, veranderen. Zo zal zij in de toekomst alleen nog cultureel-erfgoedconvenants kunnen sluiten met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Dit betekent concreet dat een aantal steden die vandaag een cultureel-erfgoedconvenant hebben lopen (Hasselt, Kortrijk en Aalst) hun werking zullen moeten uitbreiden door te gaan samenwerken met omliggende gemeenten, als zij nog door de Vlaamse Gemeenschap ondersteund willen worden voor hun lokaal cultureel-erfgoedbeleid.

Vijf steden (Antwerpen, Gent, Brugge, Leuven en Mechelen) krijgen een aparte regeling. Zij kunnen nog wel als individuele gemeente ondersteund worden voor de ontwikkeling van het lokale cultureel-erfgoedbeleid, maar hiervoor zullen zij geen convenant meer afsluiten. In plaats zal met een andere formule worden gewerkt (via “beleidsprioriteiten” en “meerjarenplannen”).

Voor alle duidelijkheid: dit zijn nog plannen. Om die te kunnen realiseren is een aanpassing van de

regelgeving vereist, met name van het Cultureel-erfgoeddecreet van 2008. Daar is men nu volop mee bezig. De Vlaamse Regering hechtte inmiddels haar tweede principiële goedkeuring aan het voorontwerp van nieuw decreet. Het is de bedoeling dat het Vlaams Parlement het nieuwe decreet definitief zal goedkeuren voor de zomer van 2012.

Planlastvermindering?

De aanleiding tot de aanpassing van de regeling met de cultureel-erfgoedconvenants is het Decreet op de Planlastvermindering, dat het Vlaams Parlement op 6 juli 2011 heeft goedgekeurd. Dit Planlastendecreet legt nieuwe, algemene regels op over de wijze waarop gemeenten en provincies subsidies aanvragen en verantwoorden bij de Vlaamse overheid. Als gevolg van dit decreet moeten een aantal andere decreten worden aangepast. Een ervan is het Cultureel-erfgoeddecreet van 2008, met name wat betreft de bepalingen over de cultureel-erfgoedconvenants.

Wil je meer weten over planlastvermindering en de aanpassing van het Cultureel-erfgoeddecreet? Raadpleeg de website van de betrokken Vlaamse administraties: het agentschap Binnenlands Bestuur (<http://binnenland.vlaanderen.be>) en het agentschap Kunsten en Erfgoed (www.kunstenenerfgoed.be).

3. In de praktijk

Terug naar vandaag: wat betekent een cultureel-erfgoedconvenant nu in de praktijk? Op basis van het huidige Cultureel-erfgoeddecreet, kunnen de cultureel-erfgoedconvenants vandaag drie soorten doelstellingen bevatten:

- a) versterken van het lokale cultureel-erfgoedveld en vergroten van het maatschappelijk draagvlak;
- b) ondersteunen van de lokale cultureel-erfgoedactoren;
- c) uitbouwen van een cultureel-erfgoedforum.

a) Versterken van het lokale cultureel-erfgoedveld en vergroten draagvlak

In de eerste plaats bevat elke convenant doelstellingen om het lokale cultureel-erfgoedveld te versterken en de bevolking te sensibiliseren over cultureel erfgoed. De cultureel-erfgoedcel probeert deze doelstellingen te realiseren door diverse projecten op te starten en/of te coördineren. Deze projecten kunnen resulteren in de meest uiteenlopende publieksgerichte acties, gaande van een tentoonstelling of publicatie, tot websites, erfgoedkoffers, wandelroutes, erfgoedklassen, theatervoorstellingen en zelfs festivals. Maar de cultureel-erfgoedcellen zetten ook in op de minder zichtbare kant van het cultureel-erfgoedwerk, met bijvoorbeeld registratie- en conservatieprojecten, wetenschappelijk onderzoek of calamiteitenplanning. Of zij combineren, vanuit een integrale benadering, erfgoedzorg met -ontsluiting. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de beeldbanken, waarbij zowel wordt ingezet op onderzoek, registratie, bewaring als ontsluiting van foto- en beeldmateriaal.

Deze projecten hebben meestal een achterliggende doelstelling: de cultureel-erfgoedcel wil zo lokale cultureel-erfgoedactoren met elkaar laten samenwerken en bruggen bouwen naar andere beleidsdomeinen. Neem bijvoorbeeld de organisatie van een tentoonstelling. De cultureel-erfgoedcel zal zo'n project niet volledig zelf uitwerken, maar hiervoor samenwerken met een heemkundige kring, een lokaal museum, het gemeentearchief, de toeristische dienst en de gidsenbond. Het is de bedoeling dat al deze actoren in zo'n projecten hun eigen expertise inbrengen, die met elkaar delen en zo van elkaar leren. Precies door deze expertise-uitwisseling – over de grenzen van sectoren en organisaties heen – wil

de cultureel-erfgoedcel experimenteren stimuleren, een meerwaarde creëren voor zowel erfgoedspelers als publiek en zo ook het draagvlak vergroten voor cultureel erfgoed in de eigen stad of regio.

Cultureel-erfgoedcellen beschouwen lokale erfgoedverenigingen als een volwaardige en heel waardevolle partner om mee samen te werken. Zij vragen hen dan ook geregeld om mee te werken aan een cultureel-erfgoedproject of om onderzoeksresultaten, expertise of collectiestukken ter beschikking te stellen. Zo'n samenwerking is voor een erfgoedvereniging niet altijd evident: vele verenigingen hebben al de handen vol met hun dagelijkse werking en zitten met heel eigen problemen die zich vaak situeren op het vlak van huisvesting, middelen of mensen. Toch kan zo'n samenwerking met andere actoren en een cultureel-erfgoedcel heel wat voordelen opbrengen. Verenigingen kunnen zo hun werking extra zichtbaar maken of een product uitwerken dat ze anders moeilijk op hun eentje kunnen realiseren. Om een voorbeeld te geven: de erfgoedcel Brugge heeft in 2010 intensief samengewerkt met de heemkringen rond het project 'Onderweg van Steenbrugge naar Ingelmunster'. Centraal in dit project stond een 18de-eeuwse kaart van een oude steenweg. Deze kaart werd gedigitaliseerd en toegankelijk gemaakt via het internet. Dit vormde de aanleiding voor een boeiende samenwerking met de heemkundige kringen uit de gemeenten op het traject van deze steenweg. De kringen bestudeerden de kaart en schreven bondige teksten over de plaatsnamen die op de kaart stonden vermeld. Deze informatie werd vervolgens toegankelijk gemaakt via de online versie van de kaart (zie www.historischebronnenbrugge.be). Op deze manier werd lokaal historisch onderzoek op een heel verrassende en eigentijdse manier ontsloten naar een breed publiek. Dit bijzondere project was natuurlijk alleen maar mogelijk omdat de krachten werden gebundeld. Het is een cliché, maar wel een met een grond van waarheid: samen sta je zoveel sterker.

b) Ondersteuning van cultureel-erfgoedverenigingen

Een cultureel-erfgoedconvenant bevat ook doelstellingen om cultureel-erfgoedverenigingen te ondersteunen. Dit past binnen het 'complementair cultureel-erfgoedbeleid', waarbij is afgesproken

dat het lokale bestuursniveau verantwoordelijkheid opneemt voor de cultureel-erfgoedorganisaties die een lokale werking ontwikkelen (zie kader).

Complementair cultureel-erfgoedbeleid?

De Vlaamse overheid, de provincies en de steden voeren elk een cultureel-erfgoedbeleid. In functie van een betere afstemming tussen deze drie bestuursniveaus is een protocol gesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VWSG) en de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) over de uitbouw van een 'complementair cultureel-erfgoedbeleid'. Dat protocol bevat een aantal afspraken over welk bestuursniveau de basisverantwoordelijkheid draagt om een ondersteuningsbeleid uit te bouwen voor welke cultureel-erfgoedorganisaties, in het bijzonder musea, archieven en erfgoedbibliotheken. Zo stelt het protocol dat elk bestuursniveau verantwoordelijk is voor die cultureel-erfgoedorganisaties die een werking hebben die relevant is voor dat niveau. Dit betekent bijvoorbeeld dat van steden en gemeenten wordt verwacht dat ze een ondersteuningsbeleid ontwikkelen voor de cultureel-erfgoedorganisaties met een lokale werking en uitstraling. De Vlaamse overheid en de provincies zijn op hun beurt verantwoordelijk voor die organisaties met respectievelijk een Vlaamse en een provinciale werking en uitstraling.

Die ondersteuning kan vele vormen aannemen, afhankelijk van de specifieke noden en problemen van lokale cultureel-erfgoedorganisaties in de gemeente of binnen het intergemeentelijke samenwerkingsverband. De ondersteuning kan inhoudelijk zijn, bijvoorbeeld een cursus georganiseerd door de cultureel-erfgoedcel. Bij het aanbieden van zo'n cursus werkt de cultureel-erfgoedcel heel vaak samen met andere organisaties, bijvoorbeeld Heemkunde Vlaanderen. Of er wordt voorzien in logistieke ondersteuning, zoals een uitleendienst. De steun kan zelfs financieel zijn. Zo kunnen heel wat lokale besturen dankzij het cultureel-erfgoedconvenant een apart subsidiereglement voor cultureel-erfgoedprojecten uitwerken. Meestal gaat het om beperkte vormen van projectsubsidies, die ideaal zijn voor kleinere cultureel-erfgoedprojecten die moeilijk in aanmerking komen voor provinciale of Vlaamse subsidies. In de praktijk zien we dat ook

heel wat heemkringen al een gebruik hebben kunnen maken van deze subsidies.

Vanuit het convenant kunnen ook werkingssubsidies worden gegeven. In Vlaanderen krijgen alle erkende musea die zijn ingedeeld bij het lokale museum, tot en met 2014, jaarlijks een bedrag van 12 500 euro van de Vlaamse Gemeenschap. Als deze musea in een convenantsgebied liggen, dan voegt de Vlaamse Gemeenschap deze subsidies toe aan de werkingssubsidies voor het convenant. Dit bedrag moeten de betrokken lokale besturen vervolgens overmaken aan het erkende museum in kwestie.

c) Cultureel-erfgoedforum

Cultureel-erfgoedconvenants kunnen ten slotte doelstellingen bevatten over de uitbouw van een cultureel-erfgoedforum. Volgens het Cultureel-erfgoeddecreet moet een cultureel-erfgoedforum, vanuit een netwerk, het verhaal van de gemeente vertellen via het cultureel erfgoed op het grondgebied. Anno 2012 zijn de cultureel-erfgoedfora nog opgevat als een experiment en daarom staan zij niet ingeschreven in alle convenants. Alleen Antwerpen, Gent, Brugge en de Vlaamse Gemeenschapscommissie hebben in hun convenant doelstellingen rond een cultureel-erfgoedforum. In de praktijk zien we dat de cultureel-erfgoedfora in de vier steden heel verschillend worden ingevuld. In Antwerpen gebeurt dit door het Museum aan de Stroom (MAS), in Gent door het Stadsmuseum Gent (STAM) en in Brugge door het Bruggemuseum. Bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie is het forum niet verbonden aan een bepaalde toonplek. Daar kiest men voor een aparte werking met verschillende samenwerkingsverbanden over sectoren en instellingen heen.

4. Cultureel-erfgoedconvenants in vraag en antwoord

Het is de lezer allicht duidelijk: een cultureel-erfgoedconvenant is een behoorlijk ingewikkeld gegeven. Enerzijds omdat er verschillende bestuursniveaus bij zijn betrokken, anderzijds omdat een convenant verschillende soorten doelstellingen bevat. In de praktijk blijkt dan ook dat heel wat erfgoedverenigingen en andere erfgoedspelers vragen hebben over de precieze werking en reikwijdte van

zo'n convenant. Om af te ronden zet ik nog enkele veelgestelde vragen op een rijtje:

1. Kan een erfgoedvereniging een cultureel-erfgoedconvenant aanvragen?

Nee, alleen een gemeente, een intergemeentelijk samenwerkingsverband of de Vlaamse Gemeenschapscommissie kan een convenant aanvragen. Hiervoor moet zij een cultureel-erfgoedbeleidsplan indienen bij de bevoegde administratie, het agentschap Kunsten en Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse Gemeenschap verwacht dat dit plan optimaal inspeelt op de specifieke eigenschappen van het cultureel erfgoed en de cultureel-erfgoedorganisaties op het grondgebied van de betrokken gemeenten. Vandaar dat de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband ook lokale cultureel-erfgoedverenigingen moet betrekken bij de opmaak van het beleidsplan.

2. Kan elke stad of een intergemeentelijk samenwerkingsverband een aanvraag dienen?

In de huidige regeling kan in principe elke gemeente of intergemeentelijk samenwerkingsverband een aanvraag indienen, mits zij voldoet aan enkele voorwaarden (bv. rechtspersoonlijkheid) en criteria (bv. minimum van 25.000 inwoners). Niet elke aanvraag wordt echter goedgekeurd. De voorbije jaren kreeg de Vlaamse Gemeenschap gemiddeld 4 à 5 aanvragen per jaar, waarvan zij er telkens meestal 1 à 2 goedkeurde. Een belangrijk criterium voor de goedkeuring van een aanvraag is in de eerste plaats de aanwezigheid van cultureel erfgoed, cultureel-erfgoedorganisaties en expertise over dat cultureel erfgoed. Kortom, er moet voldoende 'kritische massa' aan erfgoed en expertise aanwezig zijn. Andere beoordelingscriteria zijn de manier waarop de visie en de doelstellingen zijn geformuleerd in het beleidsplan, de mate waarin de cultureel-erfgoedgemeenschap was betrokken bij dat plan en de inbreng van de lokale besturen zelf. Ook de regionale spreiding van de aanvraagdossiers kan een belangrijk criterium zijn.

In dit verband moet worden vermeld dat deze aanvraagprocedure hoogstwaarschijnlijk zal veranderen met het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet. Hierboven had ik al aangegeven dat, volgens de huidige voorstellen, in de toekomst alleen de Vlaamse Ge-

meenschapscommissie en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden een aanvraag kunnen indienen en dat er voor enkele steden een aparte regeling zal worden uitgewerkt. Als het nieuwe decreet wordt goedgekeurd, situeert de volgende indiendatum voor een aanvraag zich wellicht begin januari 2014.

Het is mogelijk dat deze voorstellen nog (lichtjes) zullen wijzigen in de loop van volgende maanden. Voor een laatste stand van zaken is het daarom aangewezen dat je de website van het agentschap Kunsten en Erfgoed raadpleegt (www.kunstenenerfgoed.be).

3. Beheert de cultureel-erfgoedcel zelf een collectie?

Het is niet de bedoeling dat de cultureel-erfgoedcel zelf een collectie beheert. Wel kan zij, zoals hierboven aangegeven, via projecten het draagvlak vergroten voor de aanwezige cultureel-erfgoedcollecties op het grondgebied of samenwerking rond deze collecties stimuleren. Ook kan zij organisaties, individuen en gemeentebesturen ondersteunen bij het beheer van hun collectie, door vorming of begeleiding of door te verwijzen naar specialisten terzake.

4. Waarom wordt het onroerend erfgoed niet meegenomen in het convenant?

In Vlaanderen maken we een onderscheid tussen onroerend en cultureel erfgoed. Onroerend erfgoed zijn bijvoorbeeld monumenten, landschappen of archeologische sites. Cultureel erfgoed is de naam die de Vlaamse overheid geeft aan roerend (bv. objecten, archiefstukken, documenten, foto's...) en immaterieel erfgoed (bv. feesten, ambachten, tradities, dialecten, culinair erfgoed...).

Die opdeling is ook verankerd op niveau van de Vlaamse overheid. Cultureel erfgoed is daar Gemeenschapsmaterie en valt onder het beleidsdomein Cultuur. Onroerend erfgoed is Gewestmaterie en valt onder het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed. Beide beleidsdomeinen hebben op dit ogenblik een eigen regelgeving, een eigen administratie en eigen subsidiestromen. De Vlaamse subsidies voor de cultureel-erfgoedconvenants komen vanuit het beleidsdomein Cultuur, op basis van het Cultureel-

erfgoeddecreet. Het is dan ook de bedoeling dat deze middelen alleen voor cultureel erfgoed worden aangewend, niet voor onroerend erfgoed. De cultureel-erfgoedcel kan uiteraard wel samenwerken met onroerend-erfgoedorganisaties, mits zo'n samenwerking bijdraagt tot een betere zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed. Ook kan de erfgoedcel je natuurlijk doorverwijzen als je een specifieke vraag hebt over onroerend erfgoed.

5. Is een cultureel-erfgoedcel een nieuw soort erfgoedvereniging?

Voor wie er nog aan zou twijfelen: een cultureel-erfgoedcel is geen erfgoedvereniging. Een cultureel-erfgoedcel is verbonden aan een gemeente, een intergemeentelijk samenwerkingsverband of de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De personeelsleden zijn in dienst van zo'n lokaal bestuur. De cultureel-erfgoedcellen hebben ook niet de bedoeling om zich in de plaats te stellen van erfgoedverenigingen. Wel is het hun opdracht om lokale cultureel-erfgoedverenigingen te ondersteunen en hen te stimuleren om samen te werken met elkaar en met andere organisaties.

Erfgoedcellen in cijfers

Anno 2012 zijn 21 cultureel-erfgoedconvenants, waarvan:

- 8 met een stad
- 12 met een intergemeentelijk samenwerkingsverband
- 1 met de Vlaamse Gemeenschapscommissie

De cultureel-erfgoedcellen hebben allemaal een website, behalve (voorlopig nog) de twee jongste. Een overzicht vind je op www.erfgoedcellen.be.

Gregory Vercauteren
(FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed)²

De auteur

Gregory Vercauteren is stafmedewerker bij FARO. Hij is daar het aanspreekpunt voor het lokaal cultureel-erfgoedbeleid en de erfgoedcellen in het bijzonder.

Gregory.vercauteren@faronet.be
02 213 10 72

¹ Voor de volledigheid vermeld ik nog dat er ook cultureel-erfgoedconvenants kunnen worden afgesloten met de provincies. Aangezien die een heel ander soort afspraken bevatten en er geen cultureel-erfgoedcel aan deze convenants is verbonden, laat ik deze provinciale convenants hier buiten beschouwing.

² Ik dank het agentschap Kunsten en Erfgoed, Cor van Istendael (cultureel-erfgoedcel Noorderkempen), Hilde Cuyt (CO7), Annelies Lieten en Eva Van Hoye (Mechelen), Ans Van De Cotte (Land van Rode) en Aline Verbeeck (TERF) voor hun suggesties en opmerkingen bij een eerdere versie van deze tekst. Uiteraard ben alleen ik verantwoordelijk voor eventuele fouten in dit artikel.

In de praktijk: de werking van de erfgoedcel Aalst

De opdracht van een Erfgoedcel werd eerder in dit artikel toegelicht. We trachten kort te illustreren op welke wijze deze opdracht door Erfgoedcel Aalst concreet in de praktijk wordt gebracht. De Erfgoedcel Aalst is partner in verschillende initiatieven waarvan de oplevering in de loop van 2012 is gepland. Het zijn zowel kleine al dan niet inhoudelijke of financiële engagementen als projecten waarbij een duidelijke trekkersrol wordt opgenomen. Er is de restauratie en digitale ontsluiting van de kaart van het Land van Aalst; een tentoonstelling, publicatie en wandeling rond de heilige Gudula; een gratis vormingsaanbod rond erfgoed; de opstart van een uitleendienst voor erfgoedverenigingen; een tentoonstelling, publicatie, fietstocht en educatief pakket rond de historische romans van L.P. Boon; coördinatie, promotie en uitwerking van erfgoeddag; een educatief project rond Aalst Carnaval; medewerking aan een colloquium rond Carnaval in Binche, etc. Ondertussen wordt ook al gewerkt aan de voorbereiding van projecten die de komende jaren hun beloop zullen kennen zoals WO I, textiel, Circus Barnumproject...

Het Aalsterse erfgoed onder de aandacht brengen is een belangrijke opdracht van Erfgoedcel Aalst. Beleidsmatig werd er sinds de oprichting van de Erfgoedcel in 2009 naar gestreefd om de projecten te koppelen aan landelijke of stedelijke evenementen zoals Week van de Smaak, Erfgoeddag, het Boonjaar, het Gudulajaar, stadsfestival Cirk... Ook de Erfgoedkrant, het meest laagdrempelige communicatiekanaal van de Erfgoedcel, wordt in dezelfde logica thematisch gekaderd om bepaalde initiatieven in de kijker te zetten. Er wordt gebruik gemaakt van vaste rubrieken waarbij ook erfgoedverenigingen en individuen een forum krijgen om zich voor te stellen. Driemaal per jaar komt de erfgoedkrant als katern van stadskrant 'Denderend Aalst' terecht in de bus van alle inwoners van Aalst. Andere belangrijke communicatiekanalen zijn de nieuwsbrief en de erfgoedcelwebsite waarin alle lopende en geplande projecten en alle erfgoedverenigingen worden voorgesteld. De erfgoedcelwebsite is op haar beurt geïntegreerd in de portaalwebsite

voor Aalsters erfgoed: www.madeinaalst.be. Op deze website kunnen bezoekers de collecties doorzoeken van het stedelijk museum, het D.A.D.D. (in het bijzonder de veelbezochte krantendatabank), het stadsarchief (beeldbank, levensverhalen, genealogische databank) en informatie vinden over Aalst Carnaval als immaterieel cultureel erfgoed.

Een voorbeeld van een project waarbij zorg voor erfgoed, samenwerking en kennisdeling centraal staan, is het project rond de kaart van het Land van Aalst. Een restauratie- en ontsluitingsdossier bij de Koning Boudewijnstichting werd goedgekeurd voor de kaart van het Land van Aalst van Lecler uit 1784. De bedoeling van het project is om deze gigantische kaart (2,21 x 3,03 meter) te restaureren en te digitaliseren. Op die manier kan ze in optimale omstandigheden bewaard worden en tegelijk ontsloten worden via het internet. In het project wordt samengewerkt met lokale en bovenlokale erfgoedactoren. Zowel het Rijksarchief, FARO, de erfgoeddienst van de provincie Oost-Vlaanderen als de Geschiedkundige Vereniging Het Land van Aalst maken samen met de Aalsterse stedelijke erfgoedactoren (Erfgoedcel Aalst, 't Gasthuys - Stedelijk Museum Aalst en Stadsarchief Aalst) deel uit van het begeleidingscomité. De ontsluiting van de kaart gebeurt op twee niveaus. Op een eerste niveau zullen beschrijvingen van de figuratieve elementen op de kaart via een daartoe ontwikkelde kaartenviewer publiek worden ontsloten. Hiervoor wordt samengewerkt met heemkundigen en experts uit de gehele regio van het historische Land van Aalst. Opgesplitst in 4 gebieden coördineren respectievelijk de Erfgoedcel Aalst, de Erfgoedcel Viersprong - Land van Rode, de cultuurbeleidscoördinator Gerardaarsbergen en het stadsarchief Oudenaarde de gegevensverzameling. Op deze manier wordt de kennis en expertise van de lokale heemkundigen gedeeld en op een laagdrempelige toegankelijk gemaakt. Een tweede niveau van ontsluiting betreft de contextuele informatie. Enerzijds zal duiding worden gegeven bij het historische Land van Aalst. Anderzijds zal onderzoek worden gedaan naar de ontstaansgeschiedenis van de kaart en haar situ-

ering ten opzichte van andere kaarten door een werkgroep van experts. De Erfgoedcel brengt deze experts samen en ondersteunt dit onderzoek financieel. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om ondersteuning bij opzoekingswerk (in de Bibliothèque Nationale de France) of deelname aan een studiedag (Open Kaart: Cartografie van Liber Floridus tot GIS op 28 april in het SteM te Sint Niklaas). De webapplicatie met de digitale kaart van het Land van Aalst zal online worden geplaatst op de website www.madeinaalst.be in de loop van juni 2012. Ter gelegenheid hiervan zal een publieksmoment worden georganiseerd.

Voor een Erfgoedcel is het belangrijk om domeinoverschrijdend te werken. Zo worden in het Boonproject van de Erfgoedcel Aalst verschillende bruggen gebouwd tussen erfgoed en andere domeinen zoals onderwijs, toerisme, theaterkunsten, etc. Vooreerst zal vzw MOOSS, gespecialiseerd in erfgoededucatie, een educatief pakket ontwikkelen voor scholieren van het secundair onderwijs. Het concept van de historische romans van Boon wordt daarbij vertaald naar de lessen Nederlands en Geschiedenis. Naast het educatief project werd samen met de toeristische dienst van de stad Aalst en met steun van toerisme Oost-Vlaanderen ook een fietstocht door de historische romans uitgewerkt. Tenslotte zal ook met de theatersector worden samengewerkt tijdens de Erfgoeddag op 22 april. Rond het thema helden zal een evocatie van Jan De Lichte worden geënceneerd op de Grote Markt van Aalst. Een professionele regisseur en hoofdacteur werken hierbij samen met mensen uit het Aalserse verenigingsleven (poppentheater, amateurtheater, vendelzwaaiers, erfgoed...).

Als laatste aandachtspunt willen we toelichten op welke manier de Erfgoedcel Aalst het erfgoedveld ondersteunt. Aangezien pas in de loop van 2012 een operationeel subsidiereglement is gepland, worden op dit moment nog geen subsidies verleend door de Erfgoedcel Aalst. Ondersteuning gebeurt evenwel al door middel van directe participatie in projecten. Zo is Erfgoedcel Aalst bijvoorbeeld partner in het Gudulaproject van de Heemkundige Kring De Faluintjes. Samen met andere partners zoals 't Gasthuys - Stedelijk Museum Aalst en de archeologische dienst van intercommunale SOLVA inhoudelijk bijgedragen tot de Gudulatentoonstelling. Ook de Gudulawandeling die ter gelegenheid

van erfgoeddag zal worden voorgesteld, werd door de Erfgoedcel financieel ondersteund. Ondersteuning van het erfgoedveld kan echter ook andere vormen aan nemen. Het kan zowel gaan om een gratis vormingsaanbod als om een gratis uitleendienst. Zo werd in de loop van februari en maart een gratis cursusreeks aangeboden. Specialisten in hun vakgebied (o.a. van Heemkunde Vlaanderen) introduceerden de deelnemers respectievelijk in nieuwe media voor erfgoedverenigingen; digitaliseren en digitaal archiveren; en mondelinge geschiedenis. Afstemming op de noden en de behoeften van de erfgoedverenigingen is hierbij essentieel. Dit geldt evenzeer voor de uitleendienst van de Erfgoedcel Aalst die in de loop van 2012 zal worden opgestart. In de eerste plaats zullen toestellen kunnen worden uitgeleend in functie van digitalisatie. Zo zal er opnameapparatuur ter beschikking worden gesteld voor de digitalisatie van geluid (audiorecorder), beeld (digitaal fototoestel en camcorder) en documenten (scanner). Daarnaast zullen voor de organisatie van activiteiten, zoals een lezing of een voorstelling, ook een laptop, beamer en projectiescherm worden voorzien.

Raf De Mey
Erfgoedcel Aalst